

Yazarın kişilere ve olayların akışına müdahalelerinde öğretmen kimliğinin belirgin etkisi gözleniyor. Sınıfa hâkim, öğrencileri tanıyan, çalışkan-tembeli gören, cezalandıran, takdir eden, akıl veren, yanağını okşayan yer yer anne şefkatinde yer yer kulak çeken bir otorite.

“Fantastik” bir anlatım denemiyor. Anlaşılır, ayakları yere basan cümleler. Buna rağmen kuru, tekdüze ve tekrara düşen bir anlatımdan uzak. Her hikâyede canlı, yenilenen, kıyafet değiştiren, sıkmayan, alıp götüren bir anlatım.

Bütünüyle de okuyucunun yorumuna terk edilmiş hikâyeler değil doğrusu. Yazar, ipin ucunu elinden

bırakmıyor. Okuyucuya düşünme fırsatı vermekle birlikte, metnin sonuna kadar beraberinde yürüyerek gerekli yönlendirmeleri, uyarıları yapıyor. Bu şekilde, hedeflediği yoruma doğru sürüklüyor. Yer yer realist romancılar gibi o ana kadar olan biteni birkaç cümleyle özetliyor, olayların akışına müdahale ediyor.

Sanırım bundan sonrasında en iyisi okuyucuları; özellikle bizim insanımızın gözyaşlarını, aşklarını, aldınışlarını, bekleyişlerini, intiharlarını, sosyal çatışmalarını özgün bir anlatım biçimiyle ve farklı bir pencereden gözlemleyerek sayfalarına kendine has bir kurgu ve dille taşıyan Emine Batar’ın hikâyeleriyle başbaşa bırakmak.

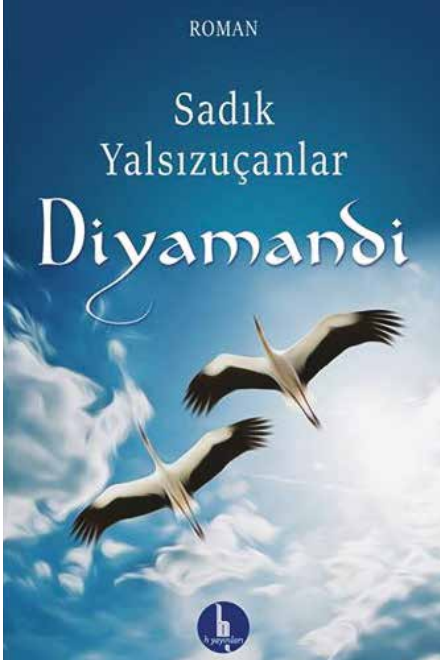
YAMAN DEDE'DEN MEKTUPLAR

Suavi Kemal YAZGIÇ

Diyamandı olarak dünyaya geldi ve Yaman Dede olarak göçtü. Tek cümle ile ifade edilemeyecek bir öyküsü var Yaman Dede'nin. 1884 yılında Kayseri Rumlarından iplik Tüccarı Yuvar oğlu Afuranı'den doğma Dymandı'nin (anlamı elmas) rüştiyedeiken (ortaokul) Farsça hocasının tahtaya yazdığı Mesnevi beyitleri ile Mevlana ile tanışır ve “Mevlana beni onlardan almadı, beni benden aldı” diyerek özetlediği bir hidayet sürecinin ilk kıvılcımı böylece doğar. İdadide arkadaşları kendisine “Yamandı Molla” lakabını uygun

görmüşlerdir Diyamandı için. Farsça dersinde başta Mesnevi olmak üzere Şark İslam klasiklerinden beyitler ezberleyen, din dersinden gayrimüslim talebeler muaf olduğu hâlde sınıfta oturan ve bir Müslüman gibi ilmi-hal bilgilerinin, Rasulullah'ın hayatını, inanç esaslarını öğrenen Diyamandı; farkında olmadan içindeki aşk ile mümin olmuştur. İslam'a duyduğu sevgi gün geçtikçe artmakta, bir taraftan tıpkı Farsça edebî metinler gibi aruz kalıpları ile rubailer, gazeller yazmaya çalışmaktadır. Ancak toplum, okul, arkadaş ve aile çevresinde hâlen Hristiyan olarak tanınmaktadır.

Sadık Yalsızuçanlar, işte tam da bu hikâyeyi safha safha anlatıyor. Yaman Dede'nin kızına yazdığı mektuplarını okurken bir hidayete de adım adım şa-

Sadık YALSIZUÇANLAR, *Diyamandı*,
H Yayınları, 2015, İstanbul

hit oluyoruz. Bu noktada kitapla ilgili olmayan lakin tam da kitabın ortasından söylenmesi gereken bir ara konuya dalmak zorundayım.

“Hidayet romanı” bir küçümseme ifadesi hâline geldi maalesef. Bu bana göre edebiyatı hayattan kopuk, uzak ve ilgisiz bir şeymiş gibi zannetmemizden doğan kompleksli bir maraz. Evet, bu isimle anılan “kötü” edebiyat ürünleri var diye bu temayı küçümsememiz doğrudan doğruya hem “edebiyat” hem de “İslam” algımızla yüzleşmemiz gerektiğinin bir ifadesidir bence. Hidayet gibi güzeller güzeli bir durumu, “negatif” hatta alaycı bir algı inşasında kullanmamız bize yakışmıyor. Tıpkı “Şaban” gibi güzel bir ismin Yeşilçam filmlerinde “kötü bir algıya” esir edil-

mesi gibi bir süreç yaşadığı hidayet kelimesi. Ancak bu sefer sürecin yakatını hidayeti en çok temenni edenler buldu maalesef.

Bu ara tespitten sonra *Diyamandı*'ye dönebiliriz. H Yayınları'ndan çıkan kitap, senelerce “Müslüman” kimliğini gizledikten sonra “açıklamasıyla” ailesi ve çevresi tarafından dışlanan Yaman Dede'nin (Müslüman olunca adını Mehmet Kadir Keçeoğlu olarak değiştirse de o aslında Yaman Dede olarak kalplerde taht kurdu.) hayatını, duygu ve düşünce dünyasını adım adım takip ediyoruz.

Nasıl bir kitapla daha doğrusu nasıl bir kişi ile karşıya olduğumuzu anlamak için kitaptan küçük bir kesit aktarmak zorundayım.

“27 yaşında Tokat'ta Nakşi Şeyhi Ahmet Hilmi Efendi'nin huzurunda Kelime-i Tevhid getirerek Müslüman olan Yaman Dede, kimliğini çevresinden saklar. Gizli gizli namaz kılmaya, ramazanlarda oruç tutmaya başlar ancak” ailesinin Müslüman olduğunu anlamaması için büyük zorluklar çeker. 42 yıl sonra Müslüman olduğunu açıklamasıyla Rum Ortodoks cemaatinde muazzam bir tepki olur. Patrikhane bir nevi soruşturma başlatır, müfettiş gönderir. Hatta müfettiş karısına bir Müslüman olmasının ardında bir kadın meselesinin olup olmadığını sorar. Karısı, ‘Birtakım eski kitaplar okuya okuya, sarı kâğıtların üzerindeki yazılar kafasını çatlattı’ cevabını verir. Bu noktada söz Yaman Dede'dedir. Bir mektubunda eşinin cevabını şu sözlerle değerlendirir Yaman Dede: ‘Evladım

karım bilse ki Mevlana'yı okuyarak kafam çatlamadı. Mevlana elindeki o kılıçla başımı gövdemden uçurdu.'

Yaman Dede'nin eşi kilisenin bas-kısıyla ondan boşanır. Yaman Dede ise evini terk etmek zorunda kalır. Soğuk bir şubat gecesi ailesini toplar ve: 'Aşkımın bedeli bu yaşananlar. Sizler sakin üzülmeyiniz. Aşk, ıstıraplı olmaz. Size acı vermeye hakkım yok. Bu ev ve içindekiler size kalsın. Elveda!' der ve ceketini alıp çıkar gider. Üsküdar, Selamsız Yokuşu'ndan iskeleye inen Yaman Dede, sabah ezanına kadar sahili arşınlar. Sabah karşıda, Karaköy'deki avukatlık bürosuna geçer ve yıllardır yuvasında yaşadığı gurbet hayatı böylece biter."

Kitabın kahramanının Kemal Tahir'in tercih ettiği imla ile "Batılaşma" döneminde yaşamış olması anlatılanları daha da dikkat çekici kılıyor. Müslümanların "muasırlaşma" iddiasıyla köklerinden koparıldığı bir dönemde sahih bir hayata talip olan bir gönül insanıyla tanışıyoruz bu kitapla. Yaman Dede'nin korku ve ümit, havf ve reca arasında geçen ömrünü *Diyamandı*'deki şu satırlardan takip etmek mümkün: "Geçen gün *Fâtih'te bir dostumla tramvay caddesinden geçiyordum. Dostum, rayların arasında yürümekte ısrar eden küçük bir köpeği oradan uzaklaştırdı. Belki o anda Allah'ın rızasını kazandı. Ömrünü Kur'an yazmakla geçiren birine rüyasında cenneti müjdelemişler. Ama rızasını kazanmaya şu davranışı sebep olmuş: Bir gün yazarken kalemine bir sinek konmuş, o da sineği rahatsız*

etmemek için sabredip beklemiş. Belki de sinek nasibini alsın diye düşünmüş. Birisi câmi hastane yaptırıyor, birçok hayır işliyor... Ama bunlarla değil, suya düşmüş bir sineği kurtardığı için rızaya ulaşıyor. Rızanın nerede olduğu, nasıl kazanılacağı bilinmez. Ümit edilen hiçbir fırsatı kaçırmamak gerekiyor. Zaten yaptıklarımızda rızasını düşünmezsek sonu hayırlı olmaz."

Sadece Yaman Dede mi? Kitapta birçok şahsiyeti de tanıyoruz. Yaman Dede'nin Mevlevihanedeki hocası Remzi Dede'nin huzuruna gelenler arasında bir gönül ehli olan Anne Marie Schimmel ve Hallac-ı Mansur sevdalısı Louis Massignon da var. Sadece onlar mı? Galip Dede, Şefik Can Dede, Nazım Hikmet ve dedesi Mehmet Nâzım Paşa, Yahya Kemal Beyatlı ve Behçet Necatigil de kitapta bahsi geçen kişiler arasında...

İbrahim Edhem Hazretleri'nin, Yemen ellerindeki Veysel Karani Hazretleri'nin menakıplarından damlalar yer alıyor kitapta. Çanakkale ve Yemen cephelerinin şehadet iklimini de hissediyoruz.

Ebuzer'in anıldığı bir mektupta, Ebuzer'in (r.a) "Yalnızlık zor değil mi?" sorusuna "İnsanlar daha zor!" deyişi Yaman Dede'nin de hâline tercüman oluyor sanki.

Diyamandı, gönülden gönüle uzanan o gizli yolun yazı dilindeki en yakın ifadesi olan mektupla kaleme alınmış özel bir kitap. Sanki Yaman Dede "okuruna" sesleniyor bu mektuplarla...